

Vysoká škola:	PF JU, Ateliér arteterapie
Studijní obor:	Arteterapie
Autor/ka práce:	Dagmar Spálenská
Vedoucí bakalářské práce:	PaedDr. Evžen Perout

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Využití arteterapeutických přístupů v práci s dětmi se sociálním znevýhodněním.

Téma bakalářské práce míří k terapeuticky náročnému prostředí, sociální znevýhodnění zpravidla skrývá složité životní situace, kterými jsou klienti v dětském věku významně, zpravidla celoživotně negativně ovlivněni.

Nároky toto téma klade i na therapy, protože jednou z charakteristik vztahu mezi therapy a jeho dětským klientem je potřeba vytvoření emoční a psychické vazby, která v předchozím vývoji byla zpravidla absenční. O to víc je pak vyžadována a therapy musí uvažovat o způsobu substituční realizace těchto potřeb. Jinými specifiky terapeutické práce pak může být obecně vyjadřovaná úzkost a strach, uzavřenost a samotářskost dětí související s různými typy deprivací, agresivita, obecný regres, narušené sebehodnocení, případně prvky posttraumatického stavu apod.

S výše uvedenými skutečnostmi autorka počítá, v teoretické práci se zabývá fenoménem sociálního znevýhodnění z hlediska legislativy, tedy zmiňuje základní zákonná ustanovení, která řeší složitou situaci dětí v oblasti hmotného zajištění a výchovné či převýchovné péče. Logicky se dále zabývá tématem rodiny, výchovnými styly, podmínkami vzniku a formami deprivací, zvl. pak psychickou deprivací. Možné by bylo doplnit pojem subdeprivace.

V kapitole zaměřené na osobnost by možná bylo vhodné stanovit základní vrstvy, kterými je osobnost postupně vytvářena, mám na mysli osobnost jako jednotu v oblastech bio – psycho – socio-spirituální. Domnívám se, že teprve takto vznikne komplexní představa o osobnosti jako celku a snáze se lze v problematice orientovat, a to i vzhledem k citovaným vývojovým pojetím (Piaget, Erikson, Kohlberg). Je škoda, že jsou pouze receptivně uvedena bez snahy o hledání průniků. Dosti zjednodušeně je pojata kapitola o specifických vývoje dítěte s postižením, domnívám se, že úvaha o subjektivní a objektivní rovině postižení by ukázala možnosti ovlivnění právě prostřednictvím terapeutické činnosti, kterou autorka prezentuje v první kazuistice v praktické části své práce.

Z pohledu arteterapeuta je významná kapitola zabývající se dětskou výtvarnou tvorbou. Znalost výtvarné ontogeneze a jejího obvyklého průběhu umožňuje základní orientaci a následné rozpoznání vývoje abnormálního, včetně stanovení znakovosti a hranic případné výtvarné psychopatologie. V této kapitole jsou využity teoretické poznatky J. Piageta, V. Lowenfelda, G.H. Luqueta. Na str. 33 je mylný závěr, kdy se autorka domnívá, že G.H. Luquet vypracoval periodizaci vývoje dětské kresby na základě poznatků ženevského psychologa J. Piageta. Stačí si však porovnat data vydání monografií zmíněných autorů.

Pasáž o funkci a vzniku přestav považuji za neúplnou a nedostatečně podloženou, rovněž by bylo možné doplňovat zmíněné etapy dětské kresby v pojetí V. Lowenfelda, chybí

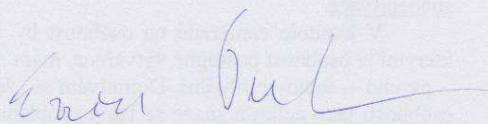
třeba zmínka o krizích výtvarného vývoje. Jako doplňující otázka u SZZ se nabízí krátká rekapitulace testového využití dětské kresby.

Praktická část dokládá schopnost autorky pracovat s dětmi s tíživou osobní zkušeností, první kazuistika ukazuje možnosti metodického vedení, které citlivě zohledňuje předpoklady a možnosti mentálně postižené dívky, doložen je postupný kvalitativní posun ve výtvarném vyjádření a jako významnou lze vnímat zpětnou vazbu ze strany dětské klientky, pro kterou se společná práce s arteterapeutkou stala formou komunikace a vzájemného sdílení. Škoda, že chybí pokus o zobecnění zkušenosti, mám na mysli poznatek o významu a podobě terapeutické intervence, kdy není třeba se v počátku práce obávat vedení klientovy ruky a postupně umenšovat terapeutův podíl na vzniklém výsledku. Rovněž poznatek o možném rychlém regresu k původní úrovni výtvarné tvorby je významný. Ze specifík znakovosti výtvarného projevu mentálně postižených by bylo možné zmínit opoždění ve znázorňování postavy, případně regres na úroveň hlavonožců, neschopnost zachytit prostorové vztahy a zmatečné vedení linií, schematizaci, dekorativní automatismus, etc.

Zbývající kazuistiky ukazují náročnost práce arteterapeuta v dětském krizovém centru a možnou podobu krizové intervence arteterapeuta / toto vnímejte jako doporučené téma pro obhajobu práce/, kdy se jedná spíše o první kontakt s dítětem a první možnost navázání vztahu. Zde výtvarné aktivity mají nezastupitelnou úlohu, protože výtvarná tvorba se stává formou komunikace, důležitou vzhledem k obranám, se kterými je možné se v tomto prostředí setkat (Myra F. Levick -They could not talk and so they drew). V první kazuistice autorka zmiňuje metafory agresivity a vzteku spojenými s úzkostí, odkazující k nápadným červeným prvkům. V další kazuistice chlapce se mi zdá, že není využit veškerý výtvarný potenciál, i deprivanční potenciál může mít osobitou výtvarnou kvalitu, těmito náznaky je kubizující styl v obr. na str. 76 a zajímavá barevná expresivní nadsázka, a to i interpretačně, na str. 80. O této problematice pohovořte u obhajoby práce. Poslední kazuistika dívky obsahuje několik indikátorů pro neadekvátní sexuální zážitky či zkušenost, jedná se o suspektní hypotézu, přesto téma zmiňte u obhajoby práce.

Po formální stránce je pro mne otázkou nestandardní členění práce s mezerami v textu mezi odstavci.

Návrh na klasifikaci: velmi dobře

podpis vedoucího bakalářské práce

V Českých Budějovicích dne 11. 5. 2016

Stupeň klasifikace	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
--------------------	---------	-------------	-------	-----------